

DE VONDST VAN DE MAAND: Een onderkaak van *Homo sapiens sapiens* uit Empel (gemeente 's-Hertogenbosch).

A. Verhagen

Op speurtocht gaan naar de prehistorische mens in Nederland zal voor velen een utopie lijken. Zo speurt schrijver dezes sinds 1965 langs de rivier de Maas op zoek naar artefacten en botten van prehistorische mensen en dieren.

Tot voor enkele jaren werden de menselijke botten die langs de Maas gevonden werden, onderzocht door Dr D.P. Bosscha Erdbrink van de R.U. te Utrecht (afd. Taxonomie is inmiddels opgeheven). Deze onderzoeken werden echter bemoeilijkt door het feit dat bij de toenmalige C 14-methode een groot deel (ongeveer 100 gram) van de gedane vondst verloren ging. Velen schroomden dan ook om de door hun gekoesterde vondst voor onderzoek af te staan.

Ook de bekende Fluor- en Stikstof test bracht weinig uitkomst, omdat men hierbij slechts een relatieve ouderdom kreeg.

Sinds enkele jaren is er een nieuwe dateringsmethode ontwikkeld waarbij slechts enkele grammen van een bot benodigd zijn. Helaas zijn vele vondsten gedaan in het verleden, ten gevolge van conserveren met onder andere kunsthars en lijnolie onbruikbaar geworden voor deze nieuwe dateringsmethode.

De toegankelijkheid voor amateurarcheologen en amateurpaleontologen tot deze nieuwe onderzoeksmethode is tot op heden ten gevolge van de hoge kosten zeer moeilijk. Vele instituten blijken ook zeer terughoudend te zijn om botten te onderzoeken die niet uit een archeologische context komen.

Zo heeft de menselijke onderkaak die op 22 juni 1990 door de schrijver werd gevonden, tijdens ophogingswerkzaamheden in het uitbreidingsplan "Maaspoort" te 's-Hertogenbosch nog een lange weg te gaan.

Dat we hier te maken hebben met een onderkaak van *Homo sapiens sapiens* (Cro Magnon mens) uit het Laat Pleistoceen blijkt volgens de vinder uit:

a. De vele vondsten van Maaspoort uit het meso- en neolithicum hebben een kleiner soortelijk gewicht dan de onderkaak van Empel.

b. De kleur van de botten uit het meso- en neolithicum wijkt sterk af ten opzichte van de kleur van de onderkaak van Empel.

c. De kleur van de kiezen en tanden van dier en mens uit het meso- en neolithicum is geel tot bruin, de kiezen van de onderkaak van Empel zijn grijs tot zwart.

d. De kleur van mammoet, wolharige neushoorn en wi-

sent botten uit Maaspoort is dezelfde als die van de onderkaak van Empel.

e. De botten van de pleistocene zoogdieren komen van een diepte van 12 meter (volgens grondboringen van het Lab. Grondmechanica Delft hebben we hier te maken met de formatie van Kreftenheye).

f. De recente breukvlakken op de botten van deze pleistocene zoogdieren hebben dezelfde kleur als een kleine recente beschadiging op de onderkaak van Empel.

g. Alleen in de directe omgeving van de vindplaats van de menselijke onderkaak werden botten gevonden van pleistocene zoogdieren.

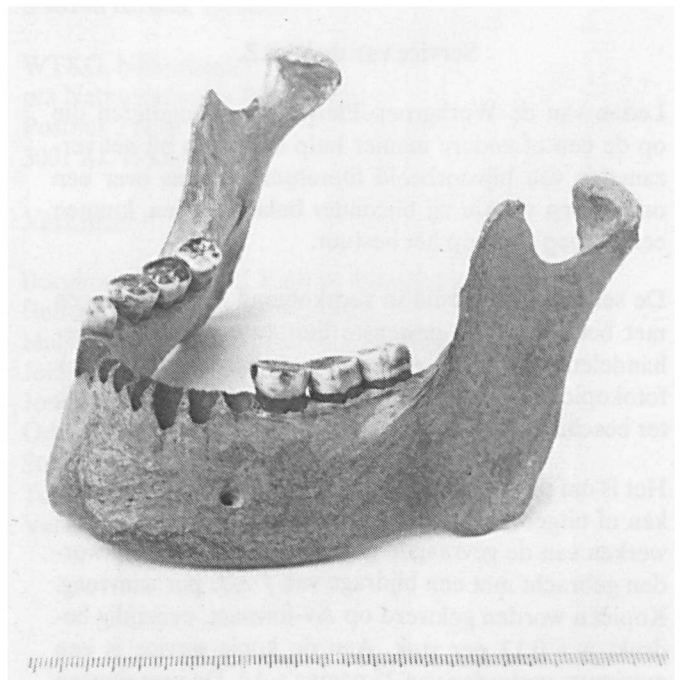
h. Alleen in de directe omgeving van de vindplaats werden in deze ophoging stenen artefacten gevonden die we kunnen toeschrijven aan de Cro Magnon mens.

adres auteur:

A. Verhagen

Kasteeldreef 22

5236 XL Empel

Onderkaak van *Homo sapiens sapiens* uit Empel. Foto Bureau voor Visuele Documentatie te 's Hertogenbosch.